



НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Четврто тромесечје 2017. године

Београд, март 2018. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне активе банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

д.с. – десна скала

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде.....	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву.....	12
2. Цена задуживања становништва.....	13
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	14
Методолошке напомене	15

Резиме

Досадашње ублажавање монетарне политике Народне банке Србије, уз ефекте појачане конкуренције међу банкама, раста економске активности праћеног опоравком тржишта рада, пада премије ризика земље и ниских каматних стопа у зони евра, допринело је убрзању кредитне активности током 2017. Раст је остварен упркос отписима проблематичних кредита, који су надмашили оне из претходне године.

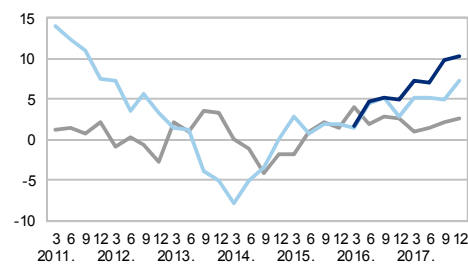
Домаћи кредити су, без ефекта девизног курса,¹ у 2017. повећани за 7,4%, при чему је раст кредита становништву износио 11,6%, а кредита привреди 4,3%, и поред знатних отписа проблематичних кредита и њихове продаје лицима ван банкарског сектора. **Ако се искључи ефекат отписа проблематичних кредита извршених у претходној години дана,² опоравак је још евидентнији – раст укупних кредита у 2017. износио је 10,2%, кредита привреди 7,4%, а становништву 14,0%.**

Кредити привреди наставили су раст током четвртог тромесечја, који је остварен по основу повећаног кредитирања привредних друштава. Износ **новоодобрених кредита привреди** током четвртог тромесечја био је сличан износу из истог периода 2016, а нижи од износа из претходног тромесечја, када је остварена највиша тромесечна реализација откад су доступни упоредиви подаци о новоодобреним кредитима. Кредити за обртна средства чинили су половину новоодобрених кредита привреди, док је захваљујући већој реализацији, учешће инвестиционих кредита повећано на 26,4%. Резултати анкета о кредитној активности указују на то да су банке током четвртог тромесечја ублажиле стандарде за кредите малим и средњим предузећима, док је тражња предузећа за кредитима наставила да расте и била је вођена пре свега финансирањем обртних средстава и инвестиција, а у мањој мери и реструктурирањем дуга. Ублажавање стандарда и раст тражње очекују се и у првом тромесечју 2018.

Настављен је и раст **кредита становништву**, који је, као и раније, био одређен пре свега одобравањем готовинских кредита (укључујући и кредите за рефинансирање). Расту доприноси и стамбено кредитирање, које наставља да се опоравља. У 2017, стамбени кредити су, по искључењу ефекта промене курса, повећани за 17,3 милијарде динара, што је највећи раст још од 2011. године, када је на снази био и програм субвенционисаног кредитирања. Обим **новоодобрених кредита становништву** у четвртом тромесечју био је за 3,7% виши него у претходном тромесечју, а за 18,7% него у истом периоду претходне године. Готовински кредити (укључујући и кредите за рефинансирање) били су готово у потпуности у динарима и чинили су око 54%, а стамбени нешто више од 18% новоодобрених кредита.

Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву (**динаризиција пласмана**) у 2017. повећано је за 1,8 процентних поена и крајем децембра је износило 33,0%. Становништво наставља да се претежно задужује у динарима, и средином године динаризиција пласмана становништву премашила је 50%, а у децембру је достигла 51,8%, што је за 4,8 процентних поена више него крајем 2016. Динаризиција пласмана привреди у децембру (17,5%) нижа је за 1,9 процентних поена него на крају 2016, на шта је утицао пре свега отпис динарских потраживања у септембру.³

Кредитна активност и БДП
(мг. стопе, у %)



Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа кредита привреди од почетка 2016.

¹ Обрачунато по курсу динара према евра, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с Међународним монетарним фондом), при чему је узета у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

² У 2017, банке су отписале 102,0 милијарди динара проблематичних кредита, од чега се 74,3 милијарде динара односило на привреду, а 23,5 милијарди динара на становништво.

³ Од 30. септембра 2017, почела је да се примењује Одлука о рачуноводственом отпису билансне активе банке, према којој су банке дужне да отпишу све кредите чије су бруто књиговодствене вредности у потпуности на исправкама вредности.

Захваљујући мерама Народне банке Србије и успешном спровођењу *Стратегије за решавање проблематичних кредита*, **учешће проблематичних кредита у укупним кредитима бележи оштар пад. Током четвртог тромесечја, то учешће се спустило испод преткризног нивоа и у новембру је износило 11,1%.** Само у 2017, то учешће **снижено је за 5,9 процентних поена**, док је односу на август 2015, када је донета *Стратегија*, оно ниже за 11,2 процентна поена. Учесће проблематичних кредита смањено је на

вишегодишње минимуме и код привреде и код становништва.

Иако интензивне активности на решавању проблематичних кредита тренутно умањују стање кредита и кредитни раст, у наредном периоду по овом основу могу се очекивати позитивни ефекти, јер се тиме отвара простор за ново кредитирање, што ће дати додатну подршку привредном расту.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Кредити привреди су у 2017. (по искључењу ефекта девизног курса) повећани за 4,3%. При томе, раст је остварен у условима када је отпис *NPL* привреде (74,3 млрд динара у 2017) надмашио онај из 2016. (41,4 млрд динара), што потврђује да се кредитна активност убрзано опоравља. Ако се искључи ефекат отписа *NPL* у претходној години дана, кредити привреди су у 2017. повећани за 7,4%.⁴ Треба имати у виду да се по основу решавања *NPL* у наредном периоду могу очекивати позитивни ефекти, јер се растерећењем биланса банака од проблематичне активе отвара простор за ново кредитирање.

Повољније тенденције у кредитирању привреде, које су присутне од јуна, настављене су **током Т4**, тако да су, по искључењу ефекта промене курса, **кредити привреди** повећани за 1,5%, или за 15,7 млрд динара. Раст је остварен код привредних друштава, док је задужење јавних предузећа мање него у септембру. При томе, током Т4, раст је остварен и поред отписа 27,8 млрд динара *NPL* и продаје 38,6 млрд динара ових кредита лицима ван банкарског сектора. Посматрано у номиналном изразу, кредити привреди су у Т4 повећани за 8,8 млрд динара, на 1.059,9 млрд динара, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у⁵ у децембру износило 23,7%.

Повољније тенденције потврђује и укупан износ **новоодобрених кредита привреди** у Т4 (244,0 млрд динара). Одобрени износ сличан је износу из истог периода 2016, али мањи него у Т3, када је остварена највећа тромесечна реализација откад су доступни упоредиви подаци о новоодобреним кредитима. Као и раније, најзаступљенији су били кредити за обртна средства, на које се односила половина новоодобрених кредита привреди у Т4. Учешће инвестиционих кредита повећано је на 26,4%, а настављено је веће одобравање кредита за увоз, који су чинили 5,6% новоодобрених кредита привреди.

Структура новог задуживања одражава се и на структуру стања кредитних потраживања од привреде. Тако је учешће кредита за обртна средства повећано, на 48,8% у децембру, док се на

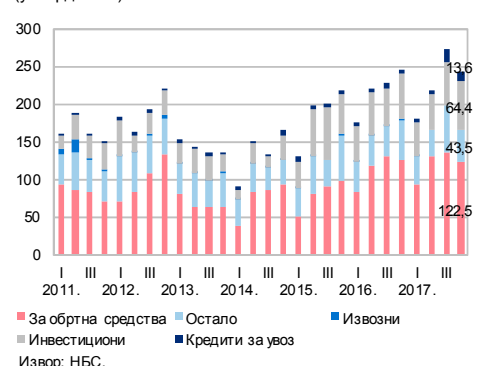
Утицај отписа *NPL* на стање кредита привреди
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)



Прираст кредита привреди, према валутама
(у млрд RSD)



Структура новоодобрених кредита привреди
(у млрд RSD)



⁴ За више детаља о кредитном расту у условима интензивног отписа *NPL* видети *Осврт бр. 2 у Извештају о инфлацији – новембар 2017.*

⁵ БДП остварен у последња четири тромесечја.

инвестиционе кредите односило 31,5% ових потраживања. Током Т4, а и на нивоу године, највише су кредитирана предузећа из области прерађивачке индустрије, трговине и грађевинарства, што су и делатности које су највише допринеле расту БДП-а у 2017.

Учешће динарских пласмана привреди у децембру (17,5%) ниже је за 1,9 п.п. него на крају 2016, на шта је утицао пре свега отпис динарских потраживања у септембру, када је ово учешће снижено за 1,6 п.п.⁶ Евроиндексирани кредити и кредити у еврима и даље чине већи део кредита привреди (80,8%), док се учешће кредита у доларима и швајцарским францима константно смањује и у децембру су ови кредити чинили 1,2% и 0,4% кредитног портфолија, респективно.

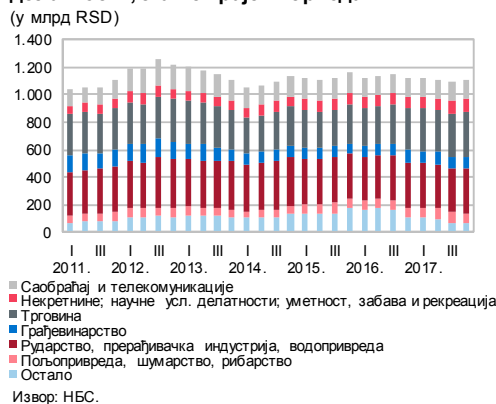
Спровођење *Стратегије за решавање питања проблематичних кредита*⁷, које је од септембра 2017. појачано и применом *Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активне банке*, наставља да даје добре резултате и у 2017, а у својим оценама то потврђују и ММФ и рејтинг агенције. Износи *NPL* додатно су смањени током Т4, чему су наставиле да доприносе појачане активности банака у погледу наплате, реструктурирања, отписа и продаје *NPL*, подржане мерама Народне банке Србије.

Смањење *NPL* у апсолутном износу, с једне стране, и раст кредитне активности, с друге стране, утицали су на то да учешће *NPL* у укупним кредитима привреди настави пад, и током Т4 спусти се испод преткризног нивоа. Учешће *NPL* у укупним кредитима привреди у октобру и новембру смањено је за 1,4 п.п. (за 5,4 п.п. од почетка године), на 11,8% у новембру. Ако посматрамо само привредна друштва, учешће *NPL* у укупним кредитима у новембру износило је 11,9%, што је за 1,5 п.п. ниже него у септембру, а за 5,6 п.п. него на крају 2016. Учешће је смањено код свих делатности и оно се тренутно налази на вишегодишњим минимумима. Притом, највеће смањење се бележи код сектора који су највише били погођени кризом (грађевинарство, прерађивачка индустрија, пословање некретнинама).

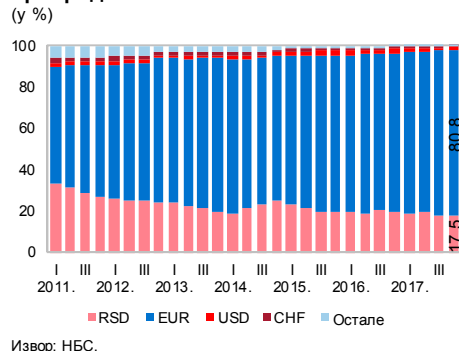
⁶ Од 30. септембра 2017. почела је да се примењује *Одлука о рачуноводственом отпису билансне активне банке*, према којој су банке дужне да отпишу све кредите чије су бруто књиговодствене вредности у потпуности на исправкама вредности.

⁷ Активности предвиђене Акционим планом Народне банке Србије (http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/npl/akcioni_plan.pdf), које су усмерене на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и давање доприноса развоју тржишта *NPL*, у потпуности су спроведене, неке и пре рока, и њихова примена је била један од важних фактора снажног пада *NPL* током 2016. и 2017. За више детаља о предузетим мерама и оствареним резултатима у решавању питања *NPL* до краја 2016. видети *Осврт бр. 2 у Извештају о инфлацији – фебруар 2017.*

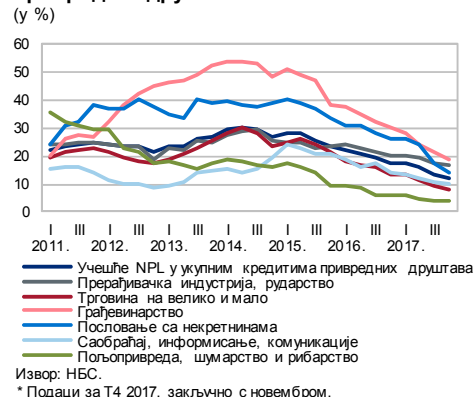
Структура кредита привреди према секторској делатности, стање крајем периода



Валутна структура потраживања банака од привреде



Учешће бруто проблематичних кредита привредним друштвима



Са аспекта финансијске стабилности, важно је нагласити да је исправка вредности укупних кредита у новембру износила 69,3% *NPL*, као и да регулаторна резервисања за билансну изложеност и даље у потпуности покривају износ бруто *NPL* и да су у новембру износила 138,7%. Такође, након увођења стандарда Базел III,⁸ показатељ адекватности капитала додатно је повећан и у септембру је износио 22,5%, што указује на високу капитализованост домаћег банкарског сектора.

2. Цена задуживања привреде

Тренд пада каматних стопа на **новоодобрене динарске кредите привреди** започет је у септембру 2013. (с нивоа од 17,7%) и уследио је након што је започет циклус смањења референтне каматне стопе Народне банке Србије у мају те године. Од тада, каматне стопе на динарске кредите привреди снижене су за 12,9 п.п., на 4,7% у децембру 2017, што је њихов најнижи ниво. У поређењу са септембром 2013, каматне стопе на **евроиндексиране кредите привреди** ниже су за 4,2 п.п., чему су допринеле ниже каматне стопе на евротржишту новца, а у већој мери и пад премије ризика земље, пре свега захваљујући јачању домаћих макроекономских фундамената. Паду каматних стопа и на динарске и на евроиндексиране кредите допринела је и појачана конкуренција између банака на кредитном тржишту.

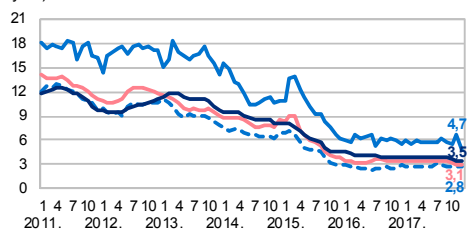
Крајем 2017, каматне стопе на све врсте динарских кредита привреди спустиле су се на нове минимуме. У децембру је просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене **динарске кредите привреди** износила 4,7%, што је за 1,2 п.п. ниже него у септембру. За толико је снижена и каматна стопа на кредите за обртна средства, која је у децембру износила 4,3%, док је стопа на инвестиционе кредите снижена за 0,2 п.п., на 5,5%, а на кредите за остале намене за 1,1 п.п., на 5,0%.

Током Т4, у паду је била и просечна пондерисана каматна стопа на **евро и евроиндексиране кредите привреди**, која је снижена за 0,2 п.п. и у је децембру износила 2,8%. Притом, стопа на кредите за обртна средства снижена је за 0,3 п.п., на 2,6%, на евроиндексиране кредите за остале намене за 0,6 п.п., на 2,7%, а за кредите за увоз за 0,1 п.п., на 2,1%. Једино је цена инвестиционих кредита била нешто виша (за 0,1 п.п.) него у септембру и у децембру је износила 3,3%.

⁸ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године.

Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите привреди*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



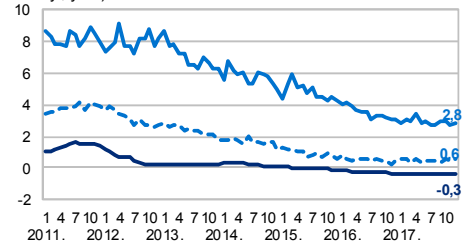
— Новоодобрани динарски кредити привреди
 - - - - - Новоположени динарски депозити привреде
 — BELIBOR 3M, просек периода
 — Референтна каматна стопа, просек периода

Извор: НБС.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите привреди*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



— Новоодобрани девизни кредити привреди**
 - - - - - Новоположени девизни депозити привреде
 — EURIBOR 3M

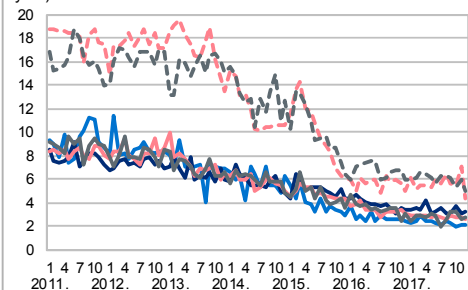
Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

Кретање каматних стопа на кредите привреди

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



— За увоз*
 — За обртна средства**
 — Инвестициони*
 - - - - - Остали**

Извор: НБС

* У еврима и евроиндексирани.

** Динарски.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

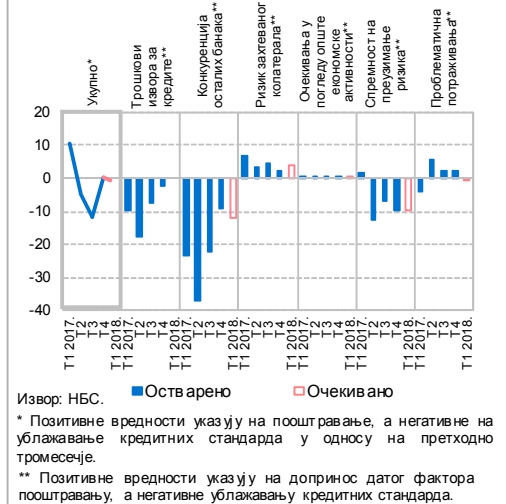
Резултати јануарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да, посматрано на агрегатном нивоу, након ублажавања кредитних стандарда у Т2 и Т3, банке нису мењале кредитне стандарде привреди у Т4. Посматрано према критеријуму величине предузећа, стандарди су ублажени за мала и средња предузећа, што се подудара и са оценама изнетим у ЕИБ-овој Анкети о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе.⁹

Стандарди су ублажени за краткорочне кредите, а на то су утицали конкуренција међу банкама и већа спремност на преузимање ризика, а код неких банака и нижи трошкови извора за кредите. Конкуренција међу банкама и већа спремност за преузимање ризика требало би да допринесу благом ублажавању стандарда у Т1 2018.

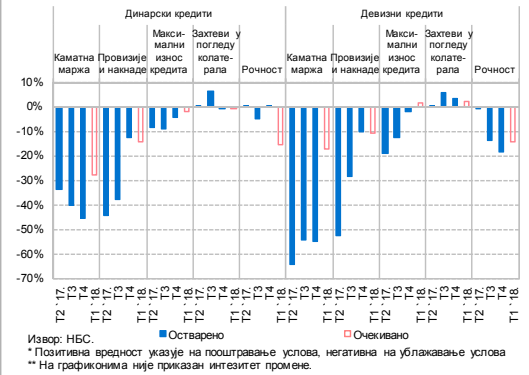
Услови задуживања предузећа у Т4 били су повољнији по основу нижих каматних маржи и пратећих трошкова и повећања максималног износа кредита. За девизно индексиране кредите продужени су и рокови отплате, због чега су, вероватно, захтеви у погледу колатерала благо поштрени.

Као што је и очекивано, тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и у Т4, при чему је, према ЕИБ-овој анкети, раст тражње предузећа у Србији за кредитима био израженији од просека региона. Тражња је била вођена пре свега финансирањем обртних средстава и инвестиција, а у мањој мери и реструктурирањем дуга. Исти фактори требало би да буду главни покретачи раста тражње и у Т1 2018.

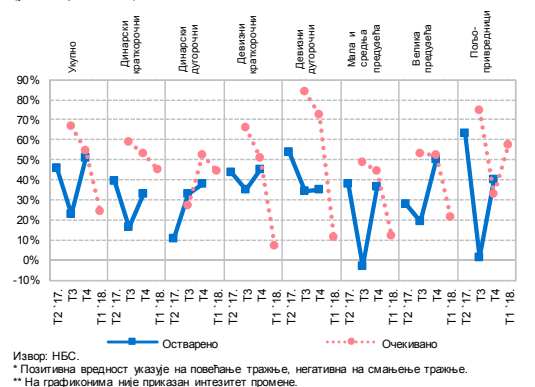
Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (у нето процентима)



Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима (у нето процентима)



Промена тражње предузећа за кредитима (у нето процентима)



⁹ У овој анкети учествује десет банака из Србије, чија актива чини нешто мање од половине укупне aktive банкарског сектора Србије. <http://www.eib.org/infocentre/publications/all/cesece-bls-2017-h2.htm>.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Кредити становништву су у 2017, без ефекта промене курса, повећани за 11,6%, и поред тога што су банке током године отписале 23,5 млрд динара *NPL*. По искључењу ефекта отписа *NPL*, кредитирање становништва је у 2017. повећано за 14,0%. Стање кредита сектору становништва у децембру је износило 898,8 млрд динара, што чини око 45% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у у децембру износило 20,1%.

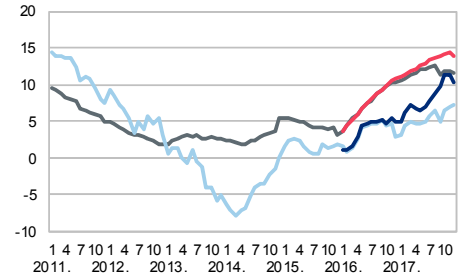
Током Т4, кредити становништву су, по искључењу ефекта промене курса, повећани за 1,9%, или 16,9 млрд динара. У оквиру тога, раст готовинских кредита (укључујући и кредите за рефинансирање) износио је 14,2 млрд динара, а стамбених кредита 4,9 млрд динара. У 2017, стамбени кредити су повећани за 17,3 млрд динара, што је 2,3 пута више него претходне године.

Обим **новоодобрених кредита становништву** у Т4 (113,6 млрд динара) био је за 3,7% виши него у Т3, а за 18,7% него у истом периоду претходне године. Грађани су и даље највише користили динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање. Током Т4, они су чинили 53,8% новоодобрених кредита становништву, а 71% њих било је с роком отплате преко пет година. Настављен је опоравак стамбеног кредитирања, што потврђује и висок износ новоодобрених стамбених кредита (20,7 млрд динара), који је за 19,4% виши него у истом периоду претходне године. Поред одобравања нових кредита, у условима нижих каматних стопа приметно је и повећано рефинансирање постојећих стамбених кредита. Задуживање грађана по кредитним картицама није промењено, а прекорачења по текућим рачунима благо су смањена у односу на Т3.

У структури кредита становништву, посматрано по намени, стамбени кредити у децембру и даље имају највише учешће – 39,6%, а затим следе готовински кредити, са учешћем од 38,5%. На потрошачке кредите односи се 2,4% потраживања по основу кредита становништву, које највећим делом чине динарски кредити за куповину мобилних телефона и беле технике, као и девизно индексирани кредити за куповину аутомобила.

Утицај отписа *NPL* на стање кредита становништву

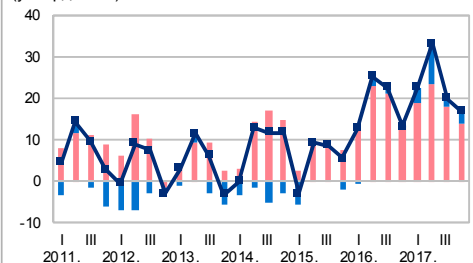
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)



Извор: НБС.
* Искључен ефекат отписа *NPL* у претходној години дана.

Прираст кредита становништву, према валутама

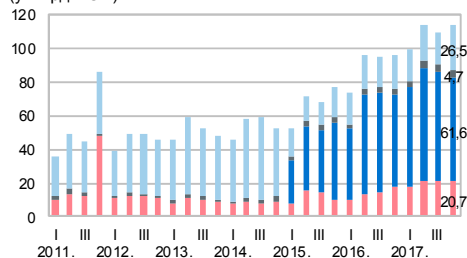
(у млрд RSD)



Извор: НБС.
* Искључен ефекат промене курса.

Структура новоодобрених кредита становништву

(у млрд RSD)

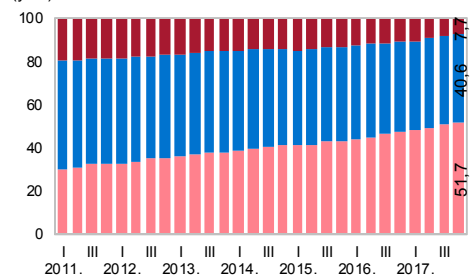


Извор: НБС.

* До децембра 2014. године у категорији „Остали кредити“ подразумевали су се готовински и остали кредити заједно.

Валутна структура потраживања банака од становништва

(у %)



Извор: НБС.

Становништво је наставило да се претежно задужује у динарима (у 2017, у просеку је 71% новоодобрених кредита грађанима у динарима), што утиче на даљи раст динаризације пласмана становништву, која је средином године премашила 50% и у децембру је достигла 51,8%. У односу на крај 2016, динаризација је повећана за 4,8 п.п. (од чега за 1,0 п.п. у Т4). Учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је на 40,6%, а у швајцарским францима на 7,7%.

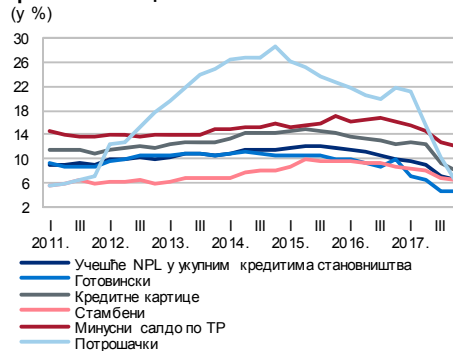
Као и у случају привреде, пад учешћа *NPL* у укупним кредитима становништву додатно је убрзан је током 2017. Поред раста кредитирања становништва, томе доприноси и појачан отпис *NPL*, који је у 2017. вишеструко надмашио онај из претходне године – 23,5 млрд динара у 2017. наспрам 4,3 млрд динара у 2016. Знатно побољшавање показатеља који се односе на *NPL* истиче се и у последњем ЕИБ-овом извештају о резултатима Анкете о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе. Побољшање је, према резултатима те анкете, у случају становништва у претходном периоду било брже од просека региона, а очекује се да ће тако бити и у наредном периоду.

Учешће *NPL* у кредитима становништву у новембру је износило 6,0%, што је за 0,5 п.п. ниже него у септембру, а за 3,3 п.п. него крајем 2016. Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је у новембру износило 6,4% и било је за 0,7 п.п. ниже него у септембру, а за 3,7 п.п. него крајем 2016. Учешће *NPL* смањује се код свих врста кредита, при чему је код готовинских кредита у октобру и новембру смањено за 0,1 п.п., на 4,6%, код стамбених кредита за 0,4 п.п., на 6,4%, а код потрошачких за 4,1 п.п., на 6,2%.

2. Цена задуживања становништва

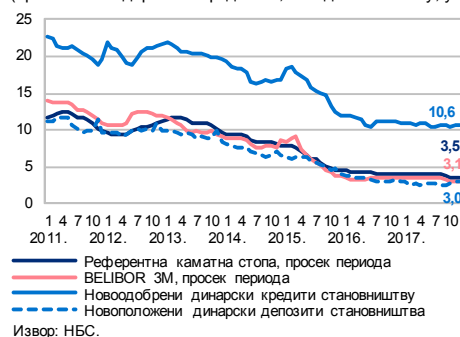
Захваљујући знатном ублажавању монетарне политике Народне банке Србије, паду премије ризика земље, ниским каматним стопама на међународном тржишту новца и повећаној конкуренцији банака на кредитном тржишту, трошкови задуживања становништва су преполовљени у односу на 2013. У односу на мај 2013, када је започет циклус ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, каматне стопе на новоодобрене динарске кредите снижене су за 10,0 п.п., а за евроиндексирани кредите за 3,8 п.п. Задуживањем становништва по нижим каматним стопама смањују се и њихови расходи по основу отплате постојећих кредита, што се позитивно одражава на расположиви доходак становништва.

Структура бруто проблематичних кредита физичким лицима (у %)



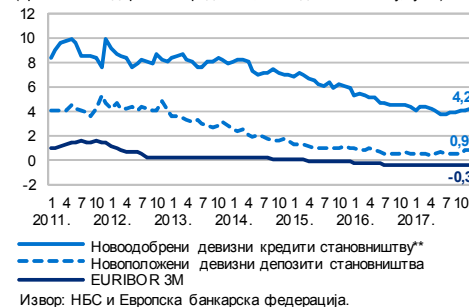
Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите становништву*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



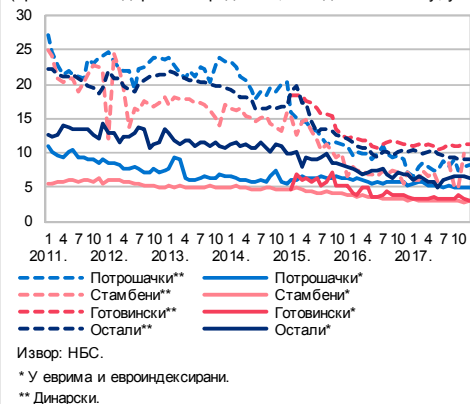
Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите становништву*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Кретање каматних стопа на кредите становништву

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Настављено ублажавање монетарне политике током 2017. допринело је даљем паду стопа на динарске кредите становништву током Т4. Просечна пондерисана каматна стопа на **динарске кредите становништву** у Т4 снижена је за 0,2 п.п., на 10,6% у децембру. Најизраженији пад забележиле су стопе на потрошачке кредите (за 0,7 п.п., на 8,3%), док је цена осталих кредита снижена за 0,3 п.п., на 9,0%. Просечна каматна стопа на готовинске кредите од августа се готово не мења и у децембру је износила 11,1%.

Просечна стопа на **кредите становништву у еврима и динарске евроиндексирани кредите** повећана је у Т4 за 0,2 п.п., на 4,2% у децембру. Посматрано по наменама, повећана је стопа на потрошачке кредите (за 0,1 п.п., на 5,0%). Цене стамбених кредита (3,0%) и осталих кредита (6,5%) биле су на сличном нивоу као у септембру, док је цена готовинских кредита снижена за 0,4 п.п., на 3,0%.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

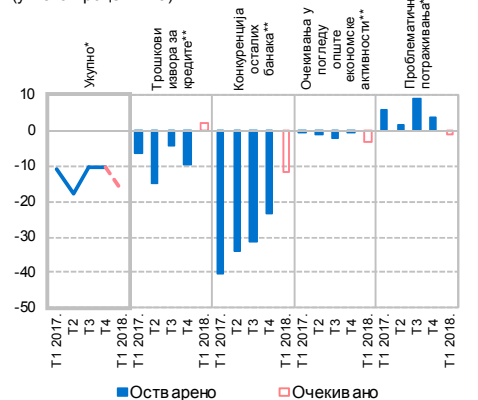
Раст кредита становништву, према оцени банака, резултат је наставка повољног деловања фактора и на страни понуде и на страни тражње. И у Т4, кредитни стандарди су додатно ублажени, док је тражња наставила да расте.

Према резултатима јануарске **анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака**, банке су, као што је било и очекивано, додатно ублажиле кредитне стандарде становништву током Т4. Ублажавање се односило на динарске готовинске кредите, кредите за рефинансирање и девизно индексирани стамбене кредите, при чему су на ублажавање најјаче утицали конкуренција међу банкама и нижи трошкови извора за кредите. Наставак ублажавања, вођен пре свега конкуренцијом међу банкама и повољнијим изгледима на тржишту некретнина, очекује се и у Т1 2018.

Према резултатима анкете, банке су и у Т4 нудиле повољније услове коришћења кредита, и за динарске и за девизно индексирани кредите. Рокови отплате кредита додатно су продужени, а банке су наставиле и да снижавају каматне марже и пратеће трошкове.

У односу на Т4, тражња је повећана за динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање, као и за стамбеним кредитима. Као главни фактори који су подстицали раст тражње означени су рефинансирање постојећих обавеза, раст запослености и зарада и куповина непокретности. Банке очекују да ће се раст тражње наставити и у Т1 2018.

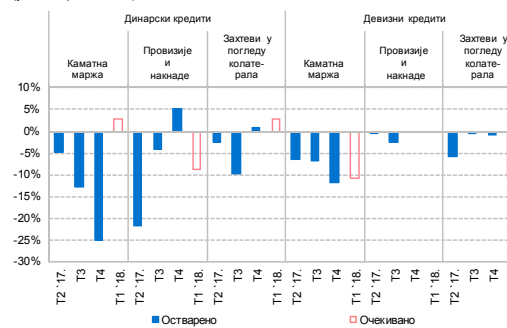
Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву
(у нето процентима)



Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно

Промена услова за одобравање кредита становништву
(у нето процентима)

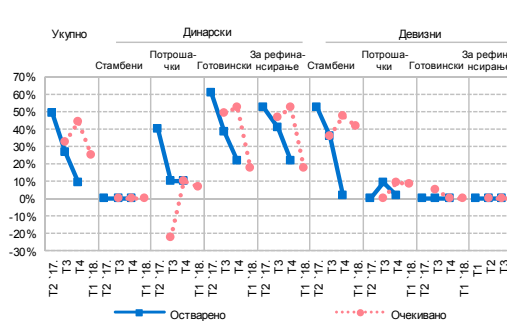


Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Промена тражње становништва за кредитима
(у нето процентима)



Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према евр, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.